

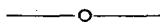
A *belügyi közigazgatás* címén szól a vármegye tisztviseleiről, városokról és földesúri hatóságról. Érdekes pl., hogy Pest és Pilis vármegyéknek csak szolgabíráik vannak. Az alispánról megjegyzi, hogy ezt a főispán választja a vármegye hozzájárulásával. A vármegyei törvényszék 100. forintnál nagyobb büntetést nem róhat ki. Némely szabad városoknak polgármestere van, másoknak pedig csak bírái, mint a falvaknak.

A *külügy- és hadügy*-re kevés adat van. Ezeket kiegészíti a szerző több idézett II. Ulászló-kori törvénnyel.

Pénz- és adóügy címén szó van az említett pénznemek értékéről, a király jövedelmeiről, a földesúri haszonról, a király adományozta vám- és révjogokról, harmincad- és egyéb vámentességekről.

A *gazdasági* élet megvilágítására már elég sok adatot nyerünk. Szó van szőlőskertekről és gyümölcsösökről is a gyümölcsfajták említése nélkül. Tanulságosak azok az adatok, amelyek a különböző becsű értékeket sorolják fel a földművelésnél, állattenyésztésnél, épületeknél. A zálogolásokat Werbőczy igen kárhooztatja. Szó van végül az iparosokról, kereskedőkről és vásárokról.

Legtöbb adatot találunk a *családi és társadalmi szokások*-ról: a lakásról, ruházatról, étkezésről s főleg a házassággal kapcsolatos jogi állapotról; végül a *bíráskodásról*, melynek adataiból némileg következtetés folyik a *kor erkölcsi állapotára*.

9. Kelényi Béla Ottó: A sopronbániai kolostor története. (1922. nov.)

Az értekezés terjedelme 234 oldalnyi kisnegyedréti gépírás. Forrásanyagát leginkább Sopron város levéltára szolgáltatta s ebből majdnem minden oldalon idéz. Ezenkívül kutatott és talált adatokat a budapesti Országos Levéltárban, az Egyetemi Könyvtárban és a Magy. Nemz. Múzeumban. Szorgalmasan idézi a magyar pálosok rendtörténetének régi latin s újabb feldolgozásait is.

Mert az egész munka egy kis pálosrendi kolostor történetét tárgyalja. Keveset ígér ott és látszatra csekély értékű az értekezés addig, ahol s amíg a munka *bevezetéseképpen* Sop-

ron város és a magyar pálosrend történetét adja elő rövid vázlatban. Itt nincs alkalma a szerzőnek önálló kutatás eredményeit bemutatni.

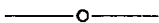
De amit aztán Sopron város Zuan (Szovány?) nevű földjéről s az itt megalapított pálos remeteségről, a később u. n. Wan- vagy Bánfalvai pálos kis kolostor működéséről és küzdelmeiről ír 1481-től 1786-ig, kérek háromszáz éven át, abban sok aprólékos részletre kiterjedő gondos megfigyelést látunk s bepillantást nyerünk a társadalom mélyebben rejlő rétegeinek sokszor kisszerű, máskor meg nagyon is korjellemző viszonyaiba.

Nem sokkal a reformáció előtt keletkezett ez a pálos kolostor. Maga Sopron város tanácsa alapítja meg 1481-ben, Mátyás király idejében, mert a bánfalvi sziklabarlangnak egy szentéletű remetéje nagy hatással volt az egész vidék népére. Sopron város a pálosrend generalisától két szerzetest kért, hogy rendes kolostori életet szervezzének Bánfalván. A mohácsi vészkor e kolostor tagjainak számát már harmincra tették, amikor a fölvirágzó pannonhalmi főmonostorban sem számláltak soha negyven tagnál többet. A törökök elpusztították s körülbelül száz évig szünetelt ott is a kolostori élet. Nagy nehezen fölépítve virágzó szerzeteséletet látott Bánfalva, mint a magyar pálosrend noviciusháza s mint sok búcsújárás középontja.

Itt volt egy ideig perjel Bébery György, utóbb pálos generalis perjel; itt volt novicius, majd perjel Széchenyi Pál, utóbb pécsi, majd veszprémi püspök, végül kalocsai érsek, Kollonichcsal szemben a magyar alkotmány híres megvédője, ki Bánfalván temettette el magát (1710); húsz évvel Széchenyi után itt lett novicius Gróf Esterházy Imre, utóbb a pálosok generalis perjele, majd váci, zágrábi, veszprémi püspök, utóbbára pedig esztergomi érsek († 1745).

Kelényi értekezésének érdemleges része, hol leginkább érvényesül önálló forráskutatása, kritikája, kombináló és előadóképessége, három fejezetből áll s e fejezetek: *A sopronbánfalvai kolostor története* (48—123. l.), *birtokviszonyai* (124—217. l.) és *lakói* (218—234 l.). Mindez együttvéve 75, 93, 16, összesen 184 oldal. Terjedelemre is dícséretes. Tartalma szakember számára is érdekes és tanulságos, hol minden részben pontosan

idézve vannak a források, levéltári jelzetek. Előadásmódja nyugodt, komoly, meglehetősen érett, tapasztalt gondolkodásra vall, csak nem valami tetszetős a közbeszúrt forrásidézések miatt. A rendtörténeti nagy magyar munkálatokhoz képest is érdekes, sajátos ez értekezés azért, mert egy várossal viszonyban álló kolostor helyzetét, küzdelmeit tárja föl, amíg a bencés monostorok történetében nem volt eset.

10. Mihalovics Ernő: Szvatopluk morva birodalma és a magyarok honfoglalása. (1923. márc.)

Terjedelme a dolgozatnak 91 oldalnyi kis negyedretű gépírás. Forrásait 67 bibliografiai és kritikai jegyzetben idézi. Tartalma nagyon érdekes címekben van kifejezve:

I. Adatok a szlávok őstörténetéről.

1. A szláv őshaza és az autochthonia kérdése.
2. A politika és a történelem szétválasztása.
3. A szlávok és a népvándorlás.
4. A „zadruga“-rendszer gátolta a szláv-faj történeti érvényesülését.
5. Csak a „pleme“ és a „zsupa“ juttatta a szlávokat történeti szerephez és államalkotáshoz.

II. A szlávok letelepedése Morvaország területén.

6. A szlávok az avar birodalomban.
7. Samo szláv birodalma.
8. A szlávok a frank birodalomban.

III. A morva birodalom megalakulása.

9. A morvák.
10. Moimir fejedelem megkeresztelése és a német papok térítő munkája.
11. Német Lajos háborúja a csehek ellen.
12. Raszisztzlav király kivívja a morvák függetlenségét.
13. Egyházi függetlenítés. Konstantin és Metod meghívása. A két szláv apostol sorsa.